

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

50. An Ducibus, & Militibus super naves Indicas, quæ vulgo dicitur La Flota, quando aliter manus hostiam effugere non possint, licitum sit ignem adhibere, ut ipsi, & naves absumantur? Ex p. 6. t. 7. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

ciant) partim ipsos milites, partim verò incolas boni publici causa, aliqua incommoda tolerare necesse est. Contingere etiam potest, vt etiam maximè belli Dux supremus disciplinam militarem seruari cupiat, non tamen possit: quia milites, eorumque Capitanei secessionem ad aduersarios apertè cogitant, si cum supplicij seueritate à prædiis omnino arceantur: quo casu interdum, minora eiusmodi mala permitti, & ab incolis æquanimitè perferri debent, vt grauiora vitentur incommoda; modò talia pericula reuera subsint, & non vana excusatione prætendantur.

3. Accedit, quod ad stipendij solutionem attinet, etiam consuetudinem spectandam esse. Nam in quibusdam Regionibus mos est, vt milites in partem stipendij sui pannum accipere cogantur, eo pretio auctiore, quo Mercatores feceratores Principi venderunt. Plerisque verò locis consuetum, est vt trium vel quatuor plerumque mensium stipendia militibus ferantur, fortasse ob eam causam, vt dum hanc debitam sibi pecuniam apud Ducem quasi depositam habent, à fuga & secessionem retrahantur: quòd si autem ex Militibus aliqui moriantur, hæredibus eorum nil soluitur. Sin autem dimisso militum fiat, excusati debiti ipsi stipendij detrahatur, tanquam in pœnam, quia multas contra Ducis voluntatem rapinas abegerint, esto multi eorum hac in re innocentes sint. Hæc & similia interdum probabiliter excusantur; vt saltem à Confessariis tanquam manifestè iniusta damnari non possint, partim ob necessitatis rationem, quia pecunia non sufficiens ad bellum necessarium gerendum, vel continuandum: quare priuata militum iactura posthabetur bono publico: partim quia Milites, dum militia nomen dant, scientes huiusmodi consuetudinem, sponte in eam consentire videntur.

RESOL. XLIX.

His diebus Angli cum triremibus Turcis demicantes ignem pulueri iniecerunt, seque in mari commiserunt, cum magno triremium danno, quæserunt tunc à me, an hoc facere licitum fuerit Christianis? Ex part. 5. tractat. 4. Ref. 26.

Sup. hoc in §. 1. A firmatiuè videtur respondendum ex Syluio in 2. 2. quæst. 64. art. 5. ad 4. Marchantio in resol. pastor. ad Decalog. cap. 5. quæst. 8. cas. 4. & Lessio in lib. 2. capit. 9. dub. 6. numer. 34. vbi sic ait. Excusari possunt nostri milites & socij navales, qui sæpe fortissimè cum hæreticis prælio nauali demicantes cum iam vident nauim in potestatem hostium venturam, communi consensu ignem pulueri iniiciunt, & se mari committunt, ne ipsi & nauis veniant in hostium potestatem; non enim intendunt sui interitum, sed ne hostis nauis cum publico damno potiat, & vt se ipsos si qua ratione possint, morti certissimè ab hoste inferendæ eripiant. Ita ille, & post illum Malderus in 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 19. sic asserens. Quando nauis ab hoste esset occupanda, & qui insunt occidendi, possunt ei ignem iniicere, & ipsi in mare desilire, ceniebunt enim non tam sibi inferre, quàm fugere mortem.

2. Sed his non obstantibus ad casum propositum negatiuè ego respondi, quia DD. citati supponunt milites esse necessariò occidendos ab hostibus, quod in nostro casu non accidit, imò contrarium moraliter certum est, nam Barbari illi prædantur, vt postea captiuos vendant, vel vt se ipsos redimant. Adde quòd Iacobus Gordonus in Theolog. moral. tom. 1. lib. 5.

quæst. 4. cap. 1. §. 2. numer. 4. absolutè dubitat de illo casu, an sit licitus: & Syluius vbi supra, docet esse illicitum, si in nauis manerent, quia id esset directè vel se occidere.

RESOL. L.

An Ducibus, & Militibus super naues Indicas, quæ vulgo dicuntur la Flota, quando aliter nauis hostium effugere non possint, licitum sit ignem adhibere, vt ipsi, & nauis absumantur? Ex part. 6. tractat. 7. Ref. 2. Ref. 48.

§. 1. Negatiuè respondent communiter ex Dico Thoma in 2. 2. quæst. 64. art. 5. quia contra propriam inclinationem, & charitatem propriam est seipsum occidere: & quia ad solum Deum pertinet iudicium mortis & vite.

2. Sed nouissimè affirmatiuam sententiam probabilem putat Facundez in præceptis Decalog. tom. 1. lib. 5. cap. 1. numer. 14. in fine. & ponit duos casus, quando iam sunt nauis oppleta hostium multitudine, contra quam nostri præualere non possunt; vel quando sunt tam magna multitudo hostium nauium circumuentæ, vt euadere nequaquam possint. Probat verò hanc sententiam prinò. Quia humani Duce non intendunt se perimere directè & posituè, sed pro bono communi & auctoritate sui Regis directè intendunt euenire hostem, contra quem iustum bellum gerunt, illumque priuare ea præda ne postea fiat insolentior; licet comitantè & per accidens propriam mortem ipso facto sibi inferant, ipsi enim bene optassent, se saluis hostes perditos, si possent. Secundo quia potest quis ignem iniicere pulueri tormentario ad toto æquandam hostium arcem, etsi sciat se momento disti pandum fore: neque enim ipse propriè se interimit, sed ignis impetus & arcis ruina illius interitum afferunt, cui se ob iustissimam causam exponit: non secus ac is, qui se volanti telo obicit, vt vitam Principis tueatur, quæ res in bellis penè est quotidiana; alioquin non esset licitum militibus cum periculo vitæ suscipere curas & mœnia hostilia: quare si illi excusantur, cur non etiam excusabuntur nostri milites, sociique maritimi, qui strenuè cum hæreticis demicantes, cum iam vident nauim in potestatem hostium deuenturam, communi consensu ignem pulueri iniiciunt, & se mari committunt; ne & ipsi & nauis veniant in hostium potestatem! non enim intendunt suum interitum, sed ne hostes publico Reipublicæ Christianæ damno potiantur. Tertio, quia certissimum est in materia de bello, posse illos, qui patriam in bello iusto defendunt, quando certum vident interitum, & eum aliter euadere non possunt, excogitare, & aggredi facinus aliquod, quod sit patriæ suæ salutis, & hostibus detrimentum, & etiam si mors inde sibi certissimè obueniat, vt docet Victoria in relect. de homicid. ad vltimum. Arragonius in 2. 2. quæst. 62. tractat. 1. de dominio vite, conclus. 1. quæst. 64. art. 1. Valentia rom. 3. disputat. 5. quæst. 8. punct. 2. in fine. Ludouicus Lopez 1. part. instruat. cap. 6. quod patet in facto Samsonis Indicum, 16. qui templi columnas euerit, quo moriens plures hostes perimeret, quàm viuens: nam licet D. Augustinus lib. contra secundam Epistolam Gaudenij, asserat Samsonem id fecisse præmouente Deo, & sic obedientem fuisse Spiritui diuino: tamen abique ea præmotione id poterat Samson efficere intuitu debilitatis, quod hostes, quos effugere non poterat, vt docent Sardi in Clari Regia, lib. 7. c. 9. n. 9. Lessius tom. 1. de iust. lib. 2.

lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 32. Caietanus Indio. 16. Ludouicus Lopez 1. part. instruct. cap. 65. in fine. Caeteras rationes vide bis apud Pagundez. qui pro hac sententia adducit Lessium lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 32. cui ego addo Bonacinam tom. 2. disput. 2. de resistit. quest. vlt. sect. 1. punct. 5. num. 8. & Egidium Trullench in Decalogum, tom. 2. lib. 5. cap. 3. dub. 3. num. 11. &c.

2. Nota tamen quod post hac scripta inveni negatiuam sententiam docere Ioannem Vvigers de iustit. tract. 2. cap. 2. dub. 18. n. 106. ubi sic ait: Minus videtur licitum nauis, vel militibus naualibus iniicere ignem in proprium puluerem tormentarium, quod contingat ipsos & nauem absumi, ne feliciter nauis ueniat in potestatem hostium eam publico detrimento. Ratio eadem est, quia ab eiusmodi actione non potest (vt apparet) rescindi uoluntas occidendi seipsum, ita ut tantummodo in alterum finem intentum cadat. Idque eo minus, quod huiusmodi actio propinquius, & magis per se inuadat suum auctorem, ipsique mortem adferat, quam inuadat hostem, aut illi noceat; immo tantum consecutiuè, & quasi per accidens in detrimentum cedit hostium: per se autem tendit ex se ista actio in nocumentum & mortem Authoris. Vnde etiam communis Christianorum sensus ab eiusmodi factis tanquam horrendis, atque illicitis videtur abhorreret. Si tamen qui in nauem sunt, & certo occidendi cum aliqua spe enatandi in mare se conijcerent, & sic nauem ingenderent, tum non ita difficile videtur eiusmodi factum ab homicidio proprio exculare: quantumuis fortassis etiam Auctores incendo interiret: sicuti ante diximus de quibusdam non ab similibus casibus. Hucusque Ioannes Vvigers.

apud natura indecentem esse Clericis, qui Deo in Altari ministrant; & aliquale impedimentum, ex quo minus munus suum perfectius obedire possint. & hoc ostendunt rationes, & auctoritates adductae; tamen dicendum est, quod non ita urgent, sola natura rei, & conditione muneris Clericalis pensata, vt obligationem, & necessitatem inducere videantur, seculo iure positiuo. Igitur si ex vi solius legis naturalis, & diuinæ conuenientius est, & rationi magis consentaneum, vt Clerici militia non assistant: non tamen est omnino prohibitum, & peccatum: aliter in hoc dispensatio aduerfaretur legi naturali. Deinde, non est minus aliena à statuta Clericorum negotiatio secularis, quam militia: sed negotiatio Clericis prohibetur iure Ecclesiastico: ergo etiam militia. Et tandem, non omnia, quae dedecent aliquam personam, sunt etiam ei illicita iure natura.

2. Dicendum est ergo cum Doctoribus inferius citandis, solo iure positiuo; & Ecclesiastico militiam Clericis interdiciam esse; vt constat ex cap. Clericor. cap. de his Clericis. cap. eos qui, 20. q. 3. cap. Cleric. c. Quicumque Clericus. cap. Quicumque ex Clericis. cap. Ex multa. De voto, & alijs Iuribus. Quam quidem prohibitionem grauem esse, & ad culpam mortalem obligare, satis indicant grauissima poenae Clericis pugnantibus impositae: vt constat ex allatis iuribus, & docent communiter Doctores, quos ad fatietatem potuissent hic adducere. Est tamen difficultas contra quam uirtutem sit huiusmodi peccatum. Et dicendum est breuiter, hoc peccatum esse contra religionem, prout comprehendit honorem debitum rei sacrae: hac enim prohibitio manifestè fit intuitu dignitatis personae sacrae. Et ita docet Torrianus in 2. 2. D. Thoma. tom. 2. disput. 93. dub. 1. & alij.

Sup. hoc in §. not. seq. in principio.

Sup. hoc infra in Ref. §. 4. §. penul. ad mediump.

RESOL. LI.

An Clerici, inconsulto Summo Pontifice, possint alii exercitui praesse? Et an solo iure positiuo, & Ecclesiastico, vel etiam naturali interdicta sit Clericis militia? Et an hac prohibitio ad culpam mortalem obliget? Et difficultas est contra quam uirtutem sit huiusmodi peccatum? Ex part. 1. o. tr. 2. Ref. 1.

§. 1. Negatiuè respondeo; quia Clericis prohibitum est militare; sunt enim dicati Dei seruitio, à qua professione militia multum reuocat. Item Clerici sunt Christi ministri; ipsulumque representant, qui proprium sanguinem pro aliorum salute effudit; ergo non eis licebit alienum effundere, & ita docet D. Thomas secunda, secunda, quest. 40. art. 2. & communiter Theologi. Est tamen controuersia, An solo iure positiuo, vel etiam naturali interdicta sit Clericis militia; Non desunt ex Recentioribus asserentes, prohibitam esse iure naturali; & ita docet Valentia tom. 3. disput. 3. quest. 16. punct. 4. & c. ex ueteribus Turrementa in cap. Clericis §. o. dist. & alij alij Canonistae, quia rationes, quas supra adduximus ad probandum non esse licitam Clericis militiam, procedunt ex propria conditione status; atque adeo ex ipsa natura rei. Deinde D. Paulus 2. ad Timoth. cap. 2. dixit, Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus. Ex quibus uerbis merito Gregorius Nazianzenus oratione de Pace asseruit; Arma esse prohibita Clericis. Quod idem etiam docuit Bernardus lib. 4. de consider. ad Eugenium, explanans illa uerba Matth. 26. Mitte gladium tuum in uaginam. Verum, his non obstantibus, licet negari non possit militiam tu-

RESOL. LII.

An initiati minoribus Ordinibus, Beneficarij, & Monachi laici inneludantur in dicta prohibitione? Et an supradicti peccent mortaliter, vel tantum uenialiter, si ad bellum procedant? Et an predicti Clerici, Beneficarij, & Monachi laici possint pugnare suis manibus immediate, occidere, mutilare, & ducere exercitum, ac praesse ijs qui machinas, vel tormenta bellica dirigunt, neque incurere aliquam irregularitatem, quoties bellum est necessarium ad defensionem propriae uita, vel personae, & patriae, & boni communis, & ad obtinendam uictoriam, à qua pax, salus innocentijs & bonorum Ecclesia conseruatio dependet? Et an hoc etiam sit prohibitum Episcopis, & Cardinalibus nondum in Sacris constitutis? Ex p. 1. o. tr. 2. Ref. 2.

§. 1. Ad hoc dubium sic respondet Lorca in secunda secunda D. Thoma quest. 40. art. 1. Sect. 3. disput. 51. numer. 12. An uero eadem prohibitio extendatur ad Clericos, qui sunt in minoribus Ordinibus, & ad Monachos Laicos, vel nondum sacro ordine initiatos, diuersimodè explicant auctores. Couarruias absolute docet, hos Clericos non excludi à militia, quia iura de his solis loquuntur, qui in sacris constituti sunt. alij uero, hos etiam affirmant comprehendi; quamuis non censeant peccare mortaliter, sed uenialiter dumtaxat. Excipiunt tamen eos, qui non gaudent privilegio Clericali; quia neque habitum, neque tonsuram deferunt;

Sup. hoc, & contentis in hac Ref. infra in Ref. §. 19.

Sup. hoc. ibidem §. v. deferunt;